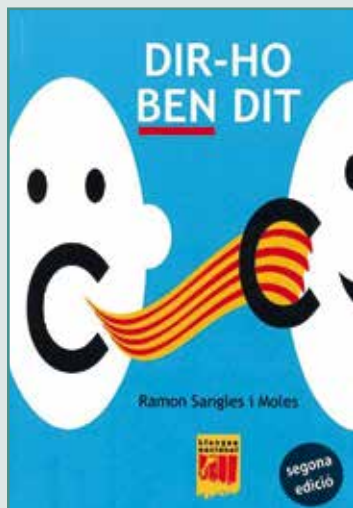

Dir-ho ben dit

RAMON SANGLES I MOLES,
Ed. Llengua Nacional,
2a edició
Barcelona 2021
145 pàgines

Les llengües es poden perdre (o poden residualitzar-se) per diverses raons. Pot passar que una llengua no compti amb tots els mecanismes d'una llengua plenament normalitzada —per exemple, que li manqui ús acadèmic o literari— i que, amb el pas del temps, es vagi convertint en una amalgama informe de patuesos fins i tot sense consciència de lligam entre ells. Pot ocórrer que una situació de colonialisme lingüístic faci que una població substitueixi la seua llengua originària per la llengua de la metròpoli i que, per aquesta via, la llengua dels colonitzats acabi extingint-se. També pot passar que els canvis demogràfics portin una llengua a esdevenir minoritària en un lloc on abans havia estat la de la majoria de la població. Totes aquestes circumstàncies formen part habitual dels mecanismes de substitució lingüística.

Existeix una altra forma, emperò, profundament emparentada amb la primera que hem apuntat en el paràgraf anterior, que és la de la dissolució. La llengua no es residualitza i desapareix per manca de parlants, ni perquè els parlants acabin esdevenint una minoria dins el seu propi territori, sinó perquè la interferència lingüística (d'una altra llengua, generalment imposada a través de mecanismes de poder contundents) arriba a ser tan gran que la llengua interferida perd bona part de les seues característiques originàries. I s'acaba confonent amb un «dialecte», amb una variant, de la llengua interferidora.

Només hi ha una manera d'evitar que el fenomen que acabam de descriure passi: apel·lant a la genuïtat de la llengua i a la seua capacitat expressiva, en tots els seus detalls i matisos. Perquè, justament, la llengua configura el pensament en la mesura en què manté la seua riquesa, el seu poliedrisme expressiu, la seua capacitat de mostrar el matís específic, el seu potencial de distingir (és a dir, de marcar diferències en relació a totes les altres). I això requereix, fonamentalment, tenir molta cura de mantenir el llistó ben alt, de no transigir en l'estudi de les possibilitats expressives de la llengua i de capbussar-nos en la seua genuïtat.

Aquest és l'exercici que fa, a través d'un caramull de fitxes acuradament documentades, Ramon Sangles i Moles en *Dir-ho ben dit*. Que en català col·loquial molts parlants no distingeixin entre *altura*, *alçada* i *alçària*, posem per cas, no vol dir que els tres termes signifiquin exactament el mateix. I, si hi ha un matís significatiu entre tots tres, és perquè la llengua ens ofereix l'oportunitat de matisar. Confont-los contribuïm a un empobriment lingüístic que, amb la suma de casos, pot portar l'expressivitat lingüística pel pedregar. Per tal d'aclarir aquests matisos significatius, per tal d'aprofundir en la genuïtat de la llengua catalana, Sangles ha fet l'esforç de compilar aquest gruix de fitxes amb els corresponents aclariments.■

BERNAT JOAN I MARÍ